

Monika Drożyńska. 24,20

wystawa cyklu *Haftowanie w Podróży, 2015–2025*

Daty:

Wernisaż 12.04.2025, godz. 16.00-20.00

Wystawa: 12.04-30.08.2025

Miejsce:

Common Arts Foundation

ul. Sienna 83/802

00-815 Warszawa

Cykl *Haftowanie w Podróży* Monika Drożyńska rozpoczęła w 2015 roku, a zakończyła 14 lutego 2025 roku. Przez niemal dekadę, w trakcie swoich podróży po Polsce, artystka tworzyła na zagłówkach PKP hafty, by skłaniały do refleksji podróżujących pociągami państwowej spółki. Tak Drożyńska opowiada o „zagłówkach”:

Tematyka moich prac obejmuje kwestie praw kobiet oraz cytaty z poezji, literatury, jak również moje własne teksty. Haftuję m.in. Tuwima, Białoszewskiego, Janion, Tokarczuk, Bator. Wykonane hafty zostawiam w pociągach i samolotach dla podróżujących. Czasem dostaję wiadomości od pasażerów, że w czasie podróży towarzyszył im mój haft. Moje prace zawsze wzbudzają wiele emocji – od zachwytu i sympatii, po oburzenie i głosy krytyki.

W maju 2024 roku Intercity PKP S.A. Zakład Centralny w Warszawie oskarżył Monikę Drożyńską o „uszkodzenie 58 pokrowców na zagłótki foteli poprzez naniesienie na nie haftów, powodując straty w wysokości 510,04 zł”. W sierpniu, w trybie nakazowym (bez rozprawy, na podstawie zeznań i dowodów) Sąd uznał ją za winną zarzucanych jej czynów i „wymierzył karę nagany oraz obowiązek zapłaty równowartości poniesionej szkody na rzecz pokrzywdzonego”.

Artystka przyznała się do wykonania haftów, ale nie do zarzucanej jej winy i odwołała się od wyroku, by dać się osądzić i prowadzić dyskusję o sztuce w Sądzie. Tym samym rozprawa stała się działaniem post-artystycznym.

14 lutego 2025 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie III Wydział Karny skazał Monikę Drożyńską za tworzenie haftów na zagłówkach w spółkach PKP Intercity S.A, nakładając na nią karę nagany oraz zobowiązując do pokrycia kosztów szkód. Łącznie udokumentowano 58 haftów, które stały się pretekstem do złożenia aktu oskarżenia. Ostatecznie artystce udowodniono wykonanie 3 haftów i skazano na zapłatę grzywny na rzecz PKP w wysokości 24 zł 20 groszy. Sztuka Moniki Drożyńskiej została zatem wyceniona przez sąd na bardzo precyzyjnie określoną kwotę. W uzasadnieniu wyroku podkreślono, że choć hafty miały wartość artystyczną, to jednak naruszały własność kolei.

Sędzia zaznaczyła, że „artyzm nie znosi bezprawności czynu”, co oznacza, że wartość artystyczna nie usprawiedliwia naruszenia cudzej własności. Tym samym Monika Drożyńska stała się trzecią osobą artystyczną skazaną przez polski sąd za swoją twórczość. Jest też pierwszą twórczynią, którą skazano z pobudek kapitalistycznych, stawiając mienie prywatne państwowej spółki wyżej niż wolność artystyczną i działalność społeczną – te uznano za szkodliwe, doprowadzając do złożenia aktu oskarżenia, aż po wydanie wyroku.

Moment zakończenia projektu to zarazem początek rozważań nad „zagłówkami”. Aktywistyczna postawa Drożyńskiej w przestrzeni publicznej oraz reakcja organów ścigania na jej działania, otworzyły ponownie debatę nad granicami wolności artystycznej, a także tym, co publiczne i tym, co prywatne. A jeżeli prywatne, to czyje? Gdzie kończy się wolność artystyczna, a zaczyna prywatna własność? Co oznacza prywatna własność w przypadku przestrzeni publicznej, należącej do wszystkich? Na jakiej podstawie wyrokujemy co jest w przestrzeni wspólnej dozwolone, a co zabronione? Kto decyduje czy dane działanie jest sztuką czy wandalizmem? Czy wartość estetyczna, tak indywidualnie postrzegana, jest wystarczającym wyznacznikiem tego czym sztuka jest? A jeśli tak, to kto o niej decyduje? Pytania te nie są nowe, ale czy w dobie późnego kapitalizmu nie powinniśmy raz jeszcze głośno ich zadać? Wystawa 24.20 nie udzieli na nie odpowiedzi. Ale mamy nadzieję, że wybrzmiały one ponownie.

Od 12 kwietnia do 30 sierpnia na warszawskiej Woli będzie można obejrzeć 58 „zagłówków PKP” – cykl prac podsumowujący i zamykający projekt *Haftowanie w Podróży, 2015–2025* oraz film dokumentujący rozprawę Moniki Drożyńskiej. Prace powstawały na przestrzeni 10 lat i po raz pierwszy zostaną zaprezentowane razem w jednej przestrzeni galerijnej.

Wystawa kuratorowana jest przez Iwonę Wojnarowicz.

Monika Drożyńska

Artystka sztuk wizualnych, hafciara, doktora sztuki, aktywistka. Prekursorka technik hafciarskich w sztuce współczesnej i tkaniny w przestrzeni publicznej. Interesuje się językiem, który bada przy pomocy haftu ręcznego na tkaninie. Laureatka „Paszportu Polityki” 2024 w kategorii Sztuki Wizualne. Współpracowała m.in. z Muzeum Polin, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Współczesnym we Wrocławiu, Mumok w Wiedniu, Ludwig Muzeum w Budapeszcie, Bozar w Brukseli, NGBK w Berlinie. Współpracuje z Teatrem Dramatycznym opracowując haftowaną identyfikację wizualną. Jej prace znajdują się w kolekcji m.in.: Bunkra Sztuki, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Sztuki Współczesnej Mocak w Krakowie, Muzeum Narodowego w Kijowie, Lentos w Austrii.

GODZINY OTWARCIA:

Wtorek: 10.00 – 16.00

Środa: 10.00 – 18.00

Czwartek: on appointment

Piątek: on appointment

Sobota–poniedziałek: galeria nieczynna